

รายงานผลการถอดบทเรียน
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย ปี
๒๕๖๓
ตำบลดงกลาง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

จัดทำโดย
กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ
กรมส่งเสริมการเกษตร

ประเด็นการถอดบทเรียน
สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ
สถานที่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย
ตำบลดงกลาง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

*****

๑. ประวัติความเป็นมา

๑.๑ เกษตรกรต้นแบบ (ตัวอย่างเช่น การประกอบอาชีพ ลักษณะการทำงานเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ เป็นต้น)

นายสมบุรณ์ กุดขุนทด เกษตรกรต้นแบบ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และสำนักงานเกษตรอำเภอคอนสารได้พาเกษตรกรไปศึกษาดูงานที่อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น ภายใต้โครงการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ และได้เห็นการรวมกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ จึงได้มีแนวคิดที่จะนำความรู้และแนวทางมาเป็นต้นแบบในการดำเนินการในพื้นที่ ประกอบการที่พื้นที่ตำบลดงกลาง ได้มีพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่อยู่ในการดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลดงกลางที่จัดสรรพื้นที่ทำกินให้กับเกษตรกรได้ทำการเกษตรอยู่เดิมแล้ว จึงได้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่มีความสนใจและมีแนวคิดคล้ายๆกัน

๑.๒ กลุ่ม (ตัวอย่างเช่น ที่มาของกลุ่ม การรวมกลุ่มของคณะกรรมการ ลักษณะการทำงานเกษตรของสมาชิกกลุ่ม โดยรวม การบริหารจัดการภายในกลุ่ม เป็นต้น)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา ได้ดำเนินกิจกรรมผลิตพืชผักปลอดภัย ซึ่งทำการก่อตั้งกลุ่มเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ และได้จดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่ที่ ๑๗ บ้านโคกนกทา หมู่ที่ ๑ ตำบลดงกลาง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๓๙ คน ขอใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์เพื่อการเกษตร แปลงโนนโรงเรียนสาธารณประโยชน์ ตามหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล.) เลขที่ ๑๘๔๙๘ ออกให้ ณ วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๒๖ ตำบลดงกลาง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เนื้อที่ ๔๑ ไร่ ๒ งาน จัดสรรให้สมาชิกทำการเกษตร เนื้อที่ ๒ งานต่อคน โดยมี นายสมบุรณ์ กุดขุนทด เป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมผลิตพืชผักปลอดภัยตามฤดูตามกาล เช่น ขึ้นฉ่าย กวางตุ้งดอก กวางตุ้งใบ คะน้า สลัดเขียว ผักบุ้ง ผักชีหอม มะเขือ ถั่วฝักยาว ฟักทอง แตงกวา สลัดม่วง ข้าวโพดหวาน ผักชีลาว พริก ข้าวโพดข้าวเหนียว ผักโขม เป็นต้น ซึ่งได้เข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานโครงการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP แปลงใหญ่ เกษตรอินทรีย์ ของกรมส่งเสริมการเกษตรและองค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง และดำเนินการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย GAP เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ซึ่งได้ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP แล้วจำนวน ๑๕ ราย อีกทั้งได้รับการจัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ (ผัก) ปี ๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ สมาชิกแปลงใหญ่ มีนวน ๓๓ คน พื้นที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๒๔ ไร่ ๒ งาน

. แรงจูงใจในการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัย

- ความปลอดภัยและรายได้
- ราคาผลผลิตที่ขายได้ดี

๓. วิธีการดำเนินงาน (กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัยของเกษตรกรต้นแบบ)

คัดสรรเมล็ดพันธุ์ผักปลอดจนการปลูก การดูแลรักษา การตัดแยกและบรรจุภัณฑ์ให้มีความปลอดภัย และเกษตรกรในกลุ่มทุกกลุ่มปลูกผักตามความเชี่ยวชาญ ภายใต้การดูแลและคอยให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอคอนสาร

๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การดำเนินงาน ศพก. เครือข่าย อำเภอคอนสาร ประสบความสำเร็จได้เพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และ เกษตรกรต้นแบบให้ความสำคัญอย่างจริงจัง และเสียสละเวลาส่วนตัวในการทำงาน รวมถึงได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นอย่างดี นอกจากนี้ความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่ก็มีส่วนสำคัญ โดยการดำเนินงาน ศพก. อำเภอคอนสารมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมชลประทาน ฯลฯ) และนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์การบริหารส่วนตำบล มาทำงานร่วมกัน ทั้งในด้านการสนับสนุนวิชาการและการสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งทุกหน่วยงานให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ทำให้การดำเนินงาน ศพก. อำเภอคอนสาร เป็นไปอย่างราบรื่น และ ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะเกษตรกรต้นแบบมีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้ที่เสียสละทั้งกำลังใจ กำลังกาย และกำลังทรัพย์ มีจิตอาสาในการเป็นวิทยากร และดำเนินงานให้ชุมชนมีแหล่งความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

อีกทั้ง ตามเป้าประสงค์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ ที่มุ่งเน้นให้ทุก ศพก. ในจังหวัดชัยภูมิเป็น ศูนย์เรียนรู้ที่มีข้อมูลฐานเรียนรู้ และองค์ความรู้ ต้องตรงกับสภาพพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร มีหลักสูตรการเรียนรู้ต้องชัดเจนและถูกต้อง เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ทำให้เกษตรกรต้องเป็นผู้ที่เปิดใจยอมรับให้ ศพก.เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

นอกจากนี้ปัจจัยที่ทำให้ ศพก. นี้ประสบความสำเร็จ คือ เกษตรกรต้นแบบและกลุ่มเกษตรกรที่มีปัจจัยภายในที่ประสบความสำเร็จมาก

๑. ความมีวินัย และการให้ความสามัคคีในหมู่คณะ
๒. ความสามัคคีของกลุ่ม
๓. หน่วยงานของภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุน
๔. การมีกติกาและข้อตกลงร่วมกัน
๕. สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีระเบียบวินัย
๖. มีการรักษามาตรฐานการผลิต
๗. เกษตรกรมองเห็นผลตอบแทนที่คุ้มค่าทั้งในแง่ของรายรับ และในด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
๘. มีตลาดรองรับชัดเจน
๙. มีคณะกรรมการกลุ่มที่เข้มแข็ง
๑๐. สมาชิกมีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา

๕. ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไข (ถ้ามี)

.พบปัญหา เรื่อง ขาดการวางแผนการผลิตยังคงเป็นการปลูกตามความเชื่อชาวนาทำให้พบปัญหา คือ ไม่สามารถวางแผนเรื่องการตลาดและการคาดการณ์ผลผลิตได้ แต่ยังไม่พบปัญหาผลผลิตล้นตลาดเนื่องจากเป็นสินค้าประเภทเกษตรสินค้าปลอดภัย ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาด และผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการและผู้บริโภค

○ แก้ปัญหา โดยการเข้าไปแนะนำและให้ความรู้เกษตรกรในเรื่องของการทำปฏิทินการเพาะปลูกพืช รวมถึงแนะนำให้มีการจดบันทึกเพื่อเป็นเอกสารส่วนหนึ่งในการที่จะยื่นขอรับรองมาตรฐานในอนาคต

- สภาพดินฟ้าอากาศ และภัยพิบัติต่าง ๆ

○ ภัยแล้ง กลุ่มเกษตรกรแก้ปัญหาโดยการเจาะบาดาลและต่อท่อให้กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกได้ใช้น้ำทุกแปลง

○ ฤดูฝน กลุ่มเกษตรกรประสบปัญหาดินอุ้มน้ำมากเกินไป เนื่องจากสภาพดินในพื้นที่เป็นดินร่วนปนทรายและมีหินปนหรือดินลูกรัง หากได้รับน้ำในปริมาณมากเกินไปจะทำให้ดินอุ้มน้ำเป็นปริมาณมากทำให้พืชผักไม่เจริญเติบโตและได้รับความเสียหาย แก้ปัญหาโดยการปลูกผักในโรงเรือนในช่วงฤดูฝน ซึ่งได้รับจัดสรรโรงเรือน จำนวน ๑๓ หลัง จากงบประมาณแปลงใหญ่ผัก ปี ๒๕๖๒

- ปัญหาเรื่องโรคและแมลง

○ แก้ปัญหาด้วยกลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชัยภูมิ รวมถึงนักวิชาการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง ลงพื้นที่ให้คำแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงโดยไม่ใช้สารเคมี พร้อมทั้งการบริหารจัดการตั้งแต่การเตรียมแปลง การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว จนถึงการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

๖. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม (ต่อตัวเกษตรกร รายได้ หรือคุณภาพชีวิต เป็นต้น)

๑. เกษตรกรจำนวน ๓๙ ราย มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา

๒. การผลิตผักปลอดภัย การผลิตปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และสารชีวภัณฑ์ เพื่อลดต้นทุนการผลิต การปลูกผักในโรงเรือน ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP

๓. ได้ส่งเสริมให้มีเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) เพื่อเป็นทายาทในการสืบทอดเกษตรกรในรุ่นต่อไป

๔. พัฒนาสู่เกษตรกรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต และสร้างกลุ่มเครือข่าย เพื่อผลิตผักส่งให้ทันตามความต้องการของตลาด เนื่องจากปัจจุบันผักไม่เพียงพอต่อความต้องการ

๗. การขยายผลสู่เกษตรกรอื่น ๆ

ปัจจุบันได้ขยายผลสู่เกษตรกร คณะกรรมการ ศบคต. ผู้ที่สนใจ นักเรียน/นักศึกษา ในอำเภอ โดยการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการตั้งแต่การเตรียมแปลง การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว จนถึงการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว รวมไปถึงการบริหารจัดการกลุ่มที่ยั่งยืน

